

Київський університет імені Бориса Грінченка
Історико-філософський факультет
Кафедра історії України

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної та навчальної роботи
О. Б. Жильцов
« 11 » 09 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«УКРАЇНСЬКА ІСТОРИОГРАФІЯ»

для студентів

спеціальності **032 Історія та археологія**

освітнього рівня **першого (бакалаврського)**

освітньої програми **032.00.01 Історія та археологія**

Київ 2019

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Історико-філософський факультет

Кафедра історії України

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

**Проректор з науково-методичної та навчальної роботи
(ПІБ)**

« _____ » _____ 2019 р

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

УКРАЇНСЬКА ІСТОРИОГРАФІЯ

для студентів

спеціальності 032 Історія і археологія

освітнього рівня Першого (бакалаврського)

освітньої програми 032.00.01 Історія та археологія

Київ – 2019

Розробник:

Тарасенко Ольга Олексіївна, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України

Викладач

Тарасенко Ольга Олексіївна, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри історії України Історико-філософського факультету

Протокол № 1 від 29 серпня 2019 р.

Завідувач кафедри _____ д.і.н., професор О.О. Салата

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми доктором історичних наук, професором О.О. Салатою _____

____.____.20__ р.

Гарант освітньої (професійної/наукової програми) доктор історичних наук, професор О.О. Салата _____

Робочу програму перевірено

____.____.20__ р.

Заступник декана В.М. Заславський _____

Пролонговано:

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № _____

© Тарасенко О.О. 2019 р.

©Київський університет імені Бориса Грінченка, 2019 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	Українська / англійська	
Загальний обсяг кредитів / годин	4 / 120	
Курс	4	
Семестр	7	
Кількість змістових модулів з розподілом:	3	
Обсяг кредитів	4	
Обсяг годин, в тому числі:		
Аудиторні	42	
Модульний контроль	6	
Семестровий контроль (іспит)	30	
Самостійна робота	42	
Форма семестрового контролю	Іспит	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу: формування розуміння історії розвитку української історичної думки від середньовіччя до сьогодення, забезпечити розуміння методології української історичної науки у контексті загального процесу її розвитку, підвищення рівня професійної культури та історичного мислення, дослідницьких та інформаційних умінь майбутніх фахівців.

Дисципліна спрямована на формування таких загальних та фахових (професійних) програмних компетентностей освітньої програми підготовки:

Загальна компетентність (ЗК 2). Здатність робити смислові узагальнення та висновки, виявляти в інформаційних даних і концептах хиби та вразливі місця, суперечності і неповноту аргументації.

Загальна компетентність (ЗК 6). Критичність та самокритичність мислення.

Фахова компетентність (ФК-02). Критичне усвідомлення відмінностей в історіографічних поглядах різних періодів та у різних контекстах.

Фахова компетентність (ФК-3). Розуміння соціальних функцій історика, можливостей використання історії та зловживання історією.

Фахова компетентність (ФК-4). Здатність спілкуватися державною мовою та англійською мовою із використанням термінів, прийнятих в фаховому середовищі; знати й вміти використовувати в професійних цілях англійську мову.

3. Результати навчання за дисципліною.

Програмні результати навчання з дисципліни:

Розуміння і здатність інтерпретувати основні завдання історичної науки (ПРН 9).

Уміння з'ясувати взаємозв'язок між історичними подіями, явищами, процесами та демонструвати змістовні думки, обґрунтовані положення і висновки про них (ПРН 10).

Уміння інтерпретувати інформацію з різноманітних джерел (археологічні артефакти, архівні документи, усні свідчення, музейні експонати, періодика, наукові праці тощо) (ПРН 12).

Здатність виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі (ПРН 14).

Здатність аналізувати відмінності в історіографічних поглядах різних періодів та у різних контекстах (ПРН 16).

Здатність демонструвати навички професійного спілкування з використанням наукових термінів, прийнятих у фаховому середовищі (ПРН 17).

Здатність планувати дослідницькі проекти з історіографії (ПРН 19).

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль 1 Українська історіографія Давньої, Середньовічної, Ранньомодерної історії України Ukrainian Historiography of Ancient, Medieval and Early Modern History of Ukraine							
Тема 1. Українська історіографія. Вступ / Ukrainian Historiography. Introduction	7	4	2	-	-	-	5
Тема 2. Давня історія України, Київська Русь, Галицько-Волинська держава в українській історіографії	5	2	2	-	-	-	5

/Ancient history of Ukraine, Kyiv Rus', Galicia-Volyn` state in the Ukrainian historiography							
Тема 3. Литовсько-польська доба в українській історіографії / Lithuanian-Polish period in the Ukrainian historiography	5	2	2	-	-	-	5
Тема 4. Переяславська Рада 1654 р., Березневі статті 1654 р., Українська національна революція середини XVII ст., історична думка XVII ст. / Council of Pereiaslav 1654, Bereznevi Articles 1654, the Ukrainian national revolution of the middle of the XVII century and historical thought of the XVII century	5	2	2	-	-	-	5
Тема 5. Гетьманська доба в українській історіографії / Hetmansky period in the Ukrainian historiography	15	2	2	-	-	-	5
Модульний контроль	2						
Разом	39	12	10				15
Змістовий модуль II Українська історіографія Нової історії України Ukrainian Historiography of Modern History of Ukraine							
Тема 6. Розвиток історичного знання в Україні у XVIII – у першій третині XIX ст. /The development of historical knowledge in Ukraine in the XVIII – the first third of the XIX centuries	6	2	2	-	-		5
Тема 7. «Довге українське XIX ст.» в українській історіографії / «Long Ukrainian XIX century» in the Ukrainian historiography	5	2	2	-	-		3
Тема 8. Наукові школи та напрямки в українській історіографії / Scientific schools and directions in the Ukrainian historiography	3	2	-	-	-		2
Тема 9. Утвердження української національної історіографії на межі XIX – XX ст.	15	2	2	-	-		5

/ The confirmation of the Ukrainian national historiography at the turn of the XIX and XX centuries							
Модульний контроль	2						
Разом	31	8	6	-	-		15
Змістовий модуль III Українська історіографія Новітньої історії України Ukrainian Historiography of the Contemporary history of Ukraine							
Тема 10. Огляд розвитку української історіографії у 20-х роках XX – на початку XXI ст. /Survey of development of the Ukrainian historiography in the 20s of the XX – at the beginning of the XXI centuries	18	2	4	-	-	-	12
Модульний контроль	2						
Разом	20	2	4	-	-	-	12
Підготовка та проходження контрольних заходів		30					
Усього	120	22	20	-	-	-	42

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Українська історіографія Давньої, Середньовічної, Ранньомодерної історії України Ukrainian Historiography of Ancient, Medieval and Early Modern History of Ukraine

Тема 1. Українська історіографія. Вступ

Лекція 1 Українська історіографія. Вступ

Мета, предмет, завдання курсу «Українська історіографія».

Поняття «історіографія». Природа історіографії, її місце у процесі історичного пізнання.

Історіографія як наукова та навчальна дисципліна.

Методи історіографії.

Методологія та понятійно-термінологічний апарат історіографії.

Періодизація та джерела української історіографії.

Рекомендована література до курсу.

Основні поняття теми:

Історіографія. Українська історіографія. Історіографічний процес. Історіографічна ситуація. Історіографічне джерело. історіографічний факт. Напрямок. Течія. Школа. Історична школа. Наукова школа в історіографії. Типи історико-наукових досліджень. Соціальна історія науки. Інтелектуальна історія науки. Образ науки. Ідеал науковості. Стиль історичного мислення. Тип історика.

Theme 1. Ukrainian historiography. Introduction**Lecture 1. Ukrainian historiography. Introduction**

The purpose, object, tasks of the Ukrainian historiography course.

The term "historiography". The nature of historiography, its place in the historical knowledge.

Historiography of as a scientific and academic discipline.

The methods of historiography.

The methodology, notions and terminology in historiography.

The periodization and the sources of the Ukrainian historiography.

The recommended literature to the course.

The basic concepts of theme:

Historiography. Ukrainian historiography. Historiographical process. Historiographical situation. Historiographical source. Historiographical fact. Direction. Current. Scientific school in historiography. Types of historical and scientific researches. Social history of science. Intellectual history of science. The image of science. The scientific ideal. Romantic thinking. Type of historian.

Семінарське заняття 1. Українська історіографія / Seminar 1. The Ukrainian historiography

Тема 2. Давня історія України, Київська Русь та Галицько-Волинська держава в українській історіографії

Лекція 2. Давня історія України, Київська Русь та Галицько-Волинська держава в українській історіографії

Історична наука про раннє заселення українських земель і Трипільську культуру. Кочові племена та їх державні об'єднання. Грецькі колонії. Держава антив. Автохтонність слов'ян і норманська теорія.

Проблема формування східнослов'янських народностей. Проблема формування українського етносу. Історіографічний аналіз концепцій походження українського народу (Леонід Залізник)

Історіографія вивчення питань державно-політичного розвитку Київської Русі. Історичні погляди мислителів Київської держави.

Історіографія вивчення історії Галицько-Волинської держави, спадкоємниці Київської Русі. Розвиток історичних знань у Галицько-Волинській державі.

Основні поняття теми:

Культура. Автохтонність слов'ян. Норманська теорія. Антинорманісти. Народність. Проблема формування українського етносу. Київська Русь. Галицько - Волинська держава. Повість минулих літ. Київський літопис (Літопис руський). Галицько-Волинський літопис.

Theme 2. Ancient history of Ukraine, Kyivan Rus', Galicia-Volyn state in the Ukrainian historiography

Lecture 2. Ancient history of Ukraine, Kyivan Rus', Galicia-Volyn state in the Ukrainian historiography

The historical science of early colonization of the Ukrainian lands and Trypilska culture. Nomadic tribes and their state unions. Greek colonies. Ants State. Autochthony of Slavs and Norman theory.

The problem of forming of East Slavic peoples. The problem of forming of the Ukrainian ethnos. The concepts of origin of the Ukrainian ethnos: historiographical analysis (Leonid Zaliznyak) Study of state-political development of Kyivan Rus' in historiography. Historical views of thinkers of Kyivan state.

Study of the history of Galicia-Volyn state, the successor of Kyivan Rus'. The development of historical knowledge in the Galicia-Volyn state in historiography.

The basic concepts of theme:

Culture. Autochthony of Slavs. Norman theory. Antinormanisty. Nationality. Formation of the Ukrainian ethnos. Kyivn Rus'. Galicia - Volyn state. Tale of Bygone Years. Kyiv Chronicle. (Rus' chronicle). Galicia-Volyn chronicle.

Семінарське заняття 2. Давня історія України, Київська Русь та Галицько-Волинська держава в українській історіографії / Seminar 2. Ancient history of Ukraine, Kyivan Rus', Galicia-Volyn state in the Ukrainian historiography

Тема 3. Литовсько-польська доба в українській історіографії

Лекція 3. Литовсько-польська доба в українській історіографії

Історики про литовську колонізацію українських земель: утворення Литовсько-Руського князівства.

Польська колонізація українських земель. Суспільно-політичні зміни після Люблінської унії. Оцінки в українській історіографії.

Історіографічний огляд оцінки Люблінської та Берестейської уній

Історична думка українців литовської доби.

Українська історична думка на тлі утвердження Речі Посполитої.

Причини і джерела формування козацтва, його основні групи. Історіографічний огляд проблеми генезису та становлення козацтва. Вплив українського козацтва на розвиток історичних знань.

Основні поняття теми:

колонізація, унія політична, унія церковна, Баркулабівський літопис, Хроніка Биховця, Супральський літопис - Короткий Київський літопис, Густинський літопис, «Літописці Волині і України».

Theme 3. Lithuanian-Polish period in the Ukrainian historiography

Lecture 3. Lithuanian-Polish period in the Ukrainian historiography

Historians about Lithuanian colonization of Ukrainian lands: formation of Lithuanian-Rus' principality.

Polish colonization of Ukrainian lands. Social and political changes after the Union of Lublin. Evaluations in Ukrainian historiography.

Evaluations of the Union of Lublin and the Union of Brest: historiographical review.

Historical thought of Ukrainians in Lithuanian period.

Ukrainian historical thought on the background of the establishment of the Polish – Lithuanian Commonwealth.

The reasons and sources of formation of Cossacks, their main groups. The problem of the genesis and formation of the Cossacks: historiographical review. The influence of Ukrainian Cossacks on the development of historical knowledge

The basic concepts of theme:

colonization, political union, Church Union, Barkulabivsky Chronicle, Chronicle of Bykhovtsy, Supral Chronicle - Short Kyiv Chronicle, Gustin Chronicle, "The Chronicles of Volyn and

Ukraine".

Семінарське заняття 3. Литовсько-польська доба в українській історіографії / Seminar 3. Lithuanian-Polish period in the Ukrainian historiography

Тема 4. Переяславська Рада 1654 р., Березневі статті 1654 р., Українська національна революція середини XVII ст., історична думка XVII ст.

Лекція 4. Переяславська Рада 1654 р., Березневі статті 1654 р., Українська національна революція середини XVII ст., історична думка XVII ст.

Переяславська Рада 1654 р. та Березневі статті 1654 р., Українська національна революція середини XVII ст. в українській історіографії.

Козацькі літописи: Величка, Граб'янки, Самовидця. Софонович Феодосій «Хроніка з літописців стародавніх». Київський Синопис.

Автономістські та антиімперські мотиви історичної думки XVII ст.

Основні поняття теми:

Переяславська Рада 1654 р., Березневі статті 1654 р., Українська національна революція середини XVII ст., національна держава, козацькі літописи: Величка, Граб'янки, Самовидця, Софонович Феодосій «Хроніка з літописців стародавніх», Київський Синопис.

Theme 4. The Council of Pereiaslav 1654, the Bereznevi Articles 1654, the Ukrainian national revolution of the middle of the XVII century, historical thought of the XVII century

Lecture 4. The Council of Pereiaslav 1654, the Bereznevi Articles 1654, the Ukrainian national revolution of the middle of the XVII century, historical thought of the XVII century

The Council of Pereiaslav 1654 and the Bereznevi Articles 1654, the Ukrainian national revolution of the middle of XVII century in the Ukrainian historiography.

Cossack' chronicles: Velychko, Hrabianka, and Samovydet's. Sofonovych Theodosius «Chronicle of the ancient chroniclers». Kyiv Synopsis.

Autonomist and anti-imperial motives in historical thought of the XVII century.

The basic concepts of theme:

the Council of Pereiaslav in 1654, the March Articles of 1654 (the Bereznevi Articles of 1654), the Ukrainian National Revolution of the middle of the XVII century, the national state, the

Cossack chronicles: Velychka, Grabianka, Samovodtsa. Sofonovich Theodosius "Chronicle of ancient chroniclers". Kyiv Synopsis.

Семінарське заняття 4. Переяславська Рада 1654 р., Березневі статті 1654 р., Українська національна революція середини XVII ст., історична думка XVII ст., гетьманська доба в українській історіографії / Seminar 4. The Council of Pereiaslav 1654, the Bereznevi Articles 1654, the Ukrainian national revolution of the middle of the XVII century, historical thought of the XVII century in the Ukrainian historiography

Тема 5. Гетьманська доба в українській історіографії

Лекція 5. Гетьманська доба в українській історіографії

Хмельниччина та оцінка постаті Богдана Хмельницького в працях істориків XVIII-XXI ст. Історіографія доби Руїни.

Історіографія доби Петра Дорошенка

Оцінка постаті Івана Мазепи в історіографії

Основні поняття теми:

Богдан Хмельницький - доба Хмельницького. Руїна, Петро Дорошенко - доба Петра Дорошенка. Іван Мазепа - доба Мазепи. Колоніальна політика. Колоніальна політика Польщі і Росії щодо України.

Theme 5. Hetmansky period in the Ukrainian historiography of Ukraine

Lecture 5. Hetmansky period in the Ukrainian historiography of Ukraine

Khmelnychchyna and assessment of Bohdan Khmelnytsky personality in the works of historians of XVIII-XXI centuries.

Historiography of the Ruin period.

Historiography of Petro Doroshenko period.

Assessment of Ivan Mazepa personality in the historiography.

The basic concepts of theme:

Bohdan Khmelnytsky - Khmelnytsky period, Ruin, Petro Doroshenko - the period of Peter Doroshenko. Ivan Mazepa - Mazepa period. Colonial policy. Colonial policy of Poland and Russia towards Ukraine.

Семінарське заняття 5. Гетьманська доба в українській історіографії / Seminar 5. Hetmansky period in the Ukrainian historiography

Змістовий модуль 2

Українська історіографія Нової історії України
Ukrainian Historiography of Modern History of Ukraine

Тема 6. Розвиток історичного знання в Україні у XVIII – у першій третині XIX ст.**Лекція 6. Розвиток історичного знання в Україні у XVIII – у першій третині XIX ст.**

Нові явища в розвитку історичних знань в Україні першої половини XVIII ст.:

- Українська історіографія в контексті просвітництва та раціоналізму.
- Початок антикварної і археографічної діяльності, перші спроби документалізації української історії.
- Перші наукові розвідки з історії України. Вивчення історії та статистики України.
- Збирання матеріалів побуту та громадського устрою України.

Формування наукових основ української історичної думки другої половини XVIII – першої третини XIX ст.:

- Ідеї українського відродження і визрівання національних засад української історичної думки.
- «Історія Русів» як нове явище української історіографії.
- Особливості розвитку історичних знань на західноукраїнських землях.

Основні поняття теми:

Просвітництво, Просвітництво в Україні, бароко, українське бароко - козацьке бароко, раціоналізм. «Історія Русів»

Персоналії (просопографічний словник):

Григорій Сковорода, Григорій Кониський, родина Полетики: Андрій Павлович, Григорій та Іван Андрійовичі, Григорій Іванович, Василь Григорович; Степан Лукомський, Микола і Дмитро Бантиш-Каменські, Петро Симоновський, Андрій Чепа, Олександр Рігельман. Українська мемуаристика XVIII ст.: щоденники Миколи Ханенка, Якова Марковича, Петра Апостола. Василь Рубан, Федір Туманський, Опанас Шафонський, Максим Берлінський, «Історія Русів», Денис Зубрицький, Іван Могильницький, Маркіян Шашкевич, Іван Вагилевич, Яків Головацький. Олександр Безбородько, Дмитро Трощинський, Василь Кочубей, Капністи, Василь Тарновський, Василь Ломиковський.

Theme 6. The development of historical knowledge in Ukraine in the XVIII – the first third of the XIX centuries

Lecture 6. The development of historical knowledge in Ukraine in the XVIII – the first third of the XIX centuries

New phenomena in the development of historical knowledge in Ukraine in the first half of XVIII century:

- Ukrainian historiography in the context of the Enlightenment and rationalism.
- Beginning of antiquarian and archeographical activities, the first attempts of documentation of the Ukrainian history.
- The first scientific investigations of the history of Ukraine. Study of history and statistics of Ukraine.
- Collecting materials of life and social structure of Ukraine.

II. Formation of scientific bases of the Ukrainian historical thought in the second half of the XVIII – the first third of the XIX centuries:

- The ideas of Ukrainian national rebirth and creating of foundations of Ukrainian historical thought.
- «History of the Rus'» as a new phenomenon of the Ukrainian historiography.
- Features of the development of the historical knowledge at the Western Ukrainian lands.

The basic concepts of theme:

Enlightenment. Enlightenment in Ukraine. Baroque. Baroque in Ukraine. Ukrainian Baroque – Cossack Baroque. Rationalism. "History of Rusiv"

Personalities (prosopographic dictionary):

Hryhoriy Skovoroda, Hryhoriy Konys'kyj, Poletyka family: Andriy Pavlovych, Hryhoriy and Ivan Andriyovych, Hryhoriy Ivanovich, Vasyl' Hryhorovych; Stepan Lukomskyy, Mykola and Dmytro Bantysh – Kamenski, Petro Symonovskiy, Andriy Chepa, Oleksandr Rihelman. Ukrainian memoirs of the XVIII century: diaries of Mykola Khanenko, Jakiv Markovych, Petro Apostol; Vasyl' Ruban, Fedir Tumanskiy, Athanasius Shafonskyy, Maxim Berlynskyy, «History of the Rus'», Denis Zubrytskyy, Ivan Mohylnytskyy, Markian Shashkevych, Ivan Vahylevych, Jakiv Holovats'kyi. Oleksandr Bezborod'ko, Dmytro Troshchynsky, Vasyl' Kochubey, Kapnists, Vasyl' Tarnovsky, Vasyl' Lomykovskyy

cm. / Seminar 6. The development of historical knowledge in Ukraine in the XVIII - the first third of the XIX centuries

Тема 7. Довге українське XIX ст. в українській історіографії

Лекція 7. Довге українське XIX ст. в українській історіографії

Історіографія як виразниця суспільно-політичних устремлінь національної еліти.

Поняття «українське національне відродження»: періодизація, соціальна база.

Становлення і розвиток української історичної науки в середині та другій половині XIX ст.:

- Формування університетських осередків української історичної науки. В.Б.

Антонович.

- Діяльність Київської археографічної комісії та історичних товариств.
- Вплив творчості Т.Г. Шевченка на розвиток національної історіографії.
- Західноукраїнська історична думка.

Основні поняття теми:

Українське національне відродження, Київська археографічна комісія (Тимчасова комісія для розбору давніх актів), Київський центральний архів давніх (древніх) актів, Історичне товариство Нестора Літописця, Південно-Західний відділ Імператорського російського географічного товариства, історичні товариства у Харкові, Одесі, Чернігові, Товариство «Просвіта», Наукове товариство ім. Т. Шевченка

Персоналії (просопографічний словник):

Микола Гоголь, Іван Котляревський, Михайло Максимович, Ізмаїл Срезневський, Микола Костомаров, Пантелеймон Куліш, Микола Іванишев, Володимир Антонович, Михайло Драгоманов, Олександр Лазаревський, Аполлон Скальковський, Олександра Єфименко, Михайло Грушевський, Іван Франко, Дмитро Дорошенко, Роман Шпорлюк, Павло Магочий, Іван Лисяк-Рудницький, Віталій Сарбей, Ірина Колесник

Theme 7. The long Ukrainian XIX century in the Ukrainian historiography

Lecture 7. The long Ukrainian XIX century in the Ukrainian historiography

Historiography is the messenger of social and political aspirations of the national elite.

The term «Ukrainian national revival». The problem of periodization and social base.

Formation and development of the Ukrainian historical science in the middle and second half of the XIX century:

- Formation of university centers of Ukrainian historical science. Volodymyr Antonovych.
- Activity of Kyiv Archeographic Commission and historical societies.

- The impact of Taras Shevchenko creativity on the development of national historiography.
- The Western Ukrainian historical thought.

The basic concepts of theme:

Ukrainian national revival, Kyiv Archeographic Commission (Temporary Commission for the Analysis of Ancient Documents), Kyiv Central Archive of Ancient Documents, Historical Society of Nestor the Chronicler, the South-Western Department of the Imperial Russian Geographical Society, Historical Societies in Kharkiv, Odesa, Chernihiv, «Prosvita» Society, the Shevchenko Scientific Society

Personalities (prosopographic dictionary):

Mykola Gogol', Ivan Kotlyarevsky, Mykhailo Maksymovych, Izmail Sreznevsky, Mykola Kostomarov, Panteleymon Kulish, Mykola Ivanyshch, Volodymyr Antonovych, Mykhailo Drahomanov, Oleksandr Lazarevskiy, Apollon Skalkovsky, Oleksandra Efimenko, Mykhajlo Hrushevsky, Ivan Franko, Dmytro Doroshenko, Roman Szporluk, Paul Mahochy, Ivan Lysiak-Rudnytsky, Vitaliy Sarbey, Iryna Kolesnyk

Семинарське заняття 7. Довге українське XIX ст. в українській історіографії / Seminar 7. Studies of «Ukrainian XIX century» in the historical literature

Тема 8. Наукові школи та напрямки в українській історіографії

Лекція 8. Наукові школи та напрямки в українській історіографії

Школа в історичній науці.

Український романтизм. Народницький напрям.

Київська історична школа В.Б. Антоновича як трансформації народницької візії історії України в національну.

Львівська школа істориків М.С. Грушевського. Історична школа М.С. Грушевського в Києві у 1924 - 1930 рр.

Державницький напрям.

Основні поняття теми:

Школа в історичній науці, український романтизм, позитивізм в історичній науці, класична наукова школа, народницький напрям в історіографії, інституціоналізація народницького напрямку в українській історіографії. Київська історична школа В.Б. Антоновича. Львівська школа істориків М.С. Грушевського, історична школа М.С. Грушевського в Києві у 1924 -1930 рр. Державницький напрям в історіографії

Персоналії (просопографічний словник):

М.Куторга, Т.Грановський, М.Іванишев, С.Соловйов, К.Бестужев-Рюмін, В.Іконников. М.Максимович, М.Костомаров, В.Антонович, М.Грушевський.

Учні В.Антоновича: М.Дашкевич, Д.Багалій, П.Голубовський, Н.Молчановський, В.Ляскоронський, М. та О.Грушевський, М.Довнар-Запольський, В.Данилевич, І.Лінниченко, О.Андріяшев.

В.Липинський, С.Томашівський, В.Герасимчук, І.Джиджора, І.Кревецький, Д.Дорошенко, І.Крип'якевич, М.Кордуба, В.Кучабський, М.Андрусяк, В.Заїкин, Б.Крупницький, Д.Олячнин.

Theme 8. Scientific schools and directions in the Ukrainian historiography

Lecture 8. Scientific schools and directions in the Ukrainian historiography

School in historical science.

Ukrainian romanticism. Populist direction.

Volodymyr Antonovych Kyiv historical school as a transformation of populist vision of history into national vision.

Mykhailo Grushevsky Lviv historical school. Mykhailo Grushevsky Kyiv historical school in 1924-1930.

Statehood direction.

The basic concepts of theme:

School in historical science, Ukrainian romanticism, positivism in historical science, classical scientific school, populist direction in historiography, institutionalization of populist direction in Ukrainian historiography. Volodymyr Antonovych Kyiv Historical School. Mykhailo Grushevsky Lviv Historical School. Mykhailo Grushevsky Kyiv Historical School in 1924-1930. Statehood direction in historiography

Personalities (prosopographic dictionary):

М.Куторха, Т. Грановський, М.Іванишев, С.Соловйов, К.Бестужев-Рюмін, В.Іконников. М.Максимович, М. Костомаров, В. Антонович М.Грушевський.

В.Антонович followers: М.Дашкевич, Д.Багалій, П.Голубовський, Н.Молчановський, В.Ляскоронський, М. and О.Грушевський, М.Довнар-Запольський, В.Данилевич, І.Лінниченко, О.Андріяшев

В. Липинський, С. Томашівський, В. Герасимчук, І. Джиджора, І. Кревецький, Д. Дорошенко, І. Крип'якевич, М. Кордуба, В. Кучабський, М. Андрусяк, В. Зайкин, Б. Крупницький, Д. Олячнин.

Тема 9. Утвердження української національної історіографії на рубежі XIX-XX ст.

Лекція 9. Утвердження української національної історіографії на рубежі XIX-XX ст.

Історична школа М.С. Грушевського у Львові. Наукова схема історії України.

«Історія України-Руси» М.С. Грушевського як науковий синтез української історії на ґрунті позитивізму і національної ідеї

Українське наукове товариство в Києві, його внесок в утвердження національної історіографії.

Основні поняття теми:

Львівська історична школа М. Грушевського, історико-філософська секція НТШ, «Історія України - Руси» М. Грушевського, звичайна схема руської історії М. Грушевського, національна ідея, українська національна ідея, Українське наукове товариство в Києві.

Персоналії (просопографічний словник):

В. Антонович, І. Франко, О. Терлецький, М. Кордуба, С. Томашівський, О. Целевич, В. Герасимчук, С. Рудницький, І. Джиджора, І. Кревецький, І. Крип'якевич, М. Чубатий, І. Стешенко, Ф. Вовк, І. Раковський, С. Руденко, Б. Крижановський, Л. Чикаленко, М. Василенко, Б. Грінченко, О. Грушевський, В. Дурдуківський, П. Житецький, І. Каманін

Theme 9. The confirmation of the Ukrainian national historiography at the turn of the XIX and XX centuries

Lecture 9. The confirmation of the Ukrainian national historiography at the turn of the XIX and XX centuries

Mykhaylo Hrushevsky Historical School in Lviv. The scientific scheme of history of Ukraine.

The scientific synthesis of Ukrainian history on the basis of positivism and national idea in «History of Ukraine – Rus'» by Michael Hrushevsky.

Ukrainian Scientific Society in Kyiv and its contribution to the development of national historiography.

The basic concepts of theme:

Mykhaylo Hrushevsky Historical School in Lviv, historical and philosophic department of the Shevchenko Scientific Society, «History of Ukraine - Rus'» by Michael Hrushevsky, national idea, Ukrainian national idea, Ukrainian Scientific Society in Kyiv

Personalities (prosopographic dictionary):

Volodymyr Antonovych, Ivan Franko, O. Terletsky, M. Korduba, P. Tomaszewski, A. Tselevych, V. Gerasymchuk, S. Rudnytsky, I. Dzhydzhora, I. Krevetsky, I. Krypiakevych, M. Crested, I. Steshenko, F. Vovk, J. Rakowski, S. Rudenko, B. Kryzhanivskiy, L. Chykalenko, M. Vasilenko, B. Grinchenko, O. Hrushevsky, V. Durdukivsky, P. Zhytetsky, I. Kamanin

Семінарське заняття 8. Утвердження української національної історіографії на рубежі XIX-XX ст. / Seminar 8. The confirmation of the Ukrainian national historiography at the turn of the XIX and XX centuries.

Змістовий модуль 3**Українська історіографія Новітньої історії України****Ukrainian historiography of the Contemporary History of Ukraine**

Тема 10. Огляд розвитку української історіографії (20-х роки XX – початок XXI ст.)

Лекція 10. Огляд розвитку української історіографії (20-х роки XX – початок XXI ст.)

Особливості розвитку української історичної науки початку XX ст.

Українська історіографія поза межами СРСР

Історична наука в лещатах сталінського тоталітаризму

Українська історіографія в УРСР

Історична наука в Україні на тлі хрущовської «лібералізації суспільства»

Українська історіографія на переломі: від тоталітарного монізму до плюралізму та гласності

Пострадянська українська історіографія.

Дискусія щодо перспектив написання синтези Історії України поза канонами мастер-нарративу

Основні поняття теми:

Державницький напрямок в українській історіографії, історична школа М.С. Грушевського у Києві в 1924-1930 рр. Українська вільна академія наук, Український вільний університет, «Енциклопедія українознавства». Українське історичне товариство, «Український історик», Наукове товариство ім. Шевченка за межами України (1947-1989).

Персоналії (просопографічний словник):

М.Міхновський, Д.Донцов, С.Петлюра, В.Винниченко, Д.Яворницький, А.Кримський, І. Огієнко, С.Єфремов, Д. Дорошенко, О. Оглоблин, Н. Полонська-Василенко, Б. Крупницький, І.Дзюба, М.Брайчевський, О.Апанович, Я.Дзира, О.Компан, К.Стецюк, В. Мороз

Theme 10. Survey of development of the Ukrainian historiography (20s of the XX – the beginning of the XXI centuries)

Lecture 10. Survey of development of the Ukrainian historiography (20s of the XX – the beginning of the XXI centuries)

Features of the development of Ukrainian historical science beginning of XX century.

The Ukrainian historiography outside the USSR.

The historical science in the grips of Stalin totalitarianism.

The Ukrainian historiography in the Ukrainian SSR.

The historical science in Ukraine against the background of Khrushchev's "liberalization of society".

The Ukrainian historiography at the turn: from totalitarian monism to pluralism and publicity.

Post Soviet Ukrainian historiography.

Discussions about the prospects of writing the syntheses of Ukraine's history outside the canons of master narrative.

The basic concepts of theme:

Statehood direction in Ukrainian historiography, Mykhailo Hrushevsky Historical School in Kyiv in 1924-1930, Ukrainian Free Academy of Sciences (UVAN), Ukrainian Free University, "Encyclopedia of Ukrainian Studies." Ukrainian Historical Society, «Ukrainian historian», Shevchenko Scientific Society outside Ukraine (1947-1989)

Personalities (prosopographic dictionary):

M. Mihnovskiy, D. Dontsov, S. Petliura, V. Vynnychenko, D.Yavornytskyy, A.Krymskyy, I. Ohiyenko, D. Doroshenko, S. Yefremov, D. Doroshenko, A. Ohloblyn, N. Polonska-Vasilenko, B. Krupnytskyi, I. Dzyuba, M.Braychevsky, O.Apanovych, Ya.Dzyra, O.Kompan, K.Stetsyuk, V. Moroz

Семінарське заняття 9. Українська історична наука у 30-ті – першій половині 60-х років XX ст. / Seminar 9. Ukrainian historical science (1930 – the first half of 1960's)

Семінарське заняття 10. Українська історична думка у другій половині 60-х років – на початку XXI ст. / Seminar 10. Ukrainian historical thought in the second half of the 60's – at the beginning of the XXI century.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1 Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекції	1	6	6	4	4	1	1
Відвідування семінарських занять	1	5	5	3	3	2	2
Відвідування практичних занять	1	-	-	-	-	-	-
Робота на семінарському занятті	10	5	50	3	30	2	20
Робота на практичному занятті	10	-	-	-	-	-	-
Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)	10	-	-	-	-	-	-
Виконання завдань для самостійної роботи	5	5	25	4	20	1	5
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25
Виступ із презентаціями на 3 круглих столах			10		10		10
Виконання ІНДЗ					30		
Термінологічний словник основних понять теми					30		
Запис тем, питань, основних понять лекцій та семінарів українською та					30		

англійською мовами	
Створення англомовного словника	30
Підготовка просопографічного словника персоналій	60
Перегляд та написання вражень на відео до курсу	100
Разом	121 - 92 - 63 + 280 = 343
<p>Максимальна кількість балів:</p> <p>121 (1 м) + 92 (2 м) + 63 (3 м) + (30 ІНДЗ + 30 терм. словн. + 30 запис укр. та англ. + 30 англ. словн. + 60 просоп. словн. + 100 враження відео) = 121 (1 м) + 92 (2 м) + (63 + 280) (3 м) = 556</p>	
<p>Розрахунок коефіцієнта: 60 : 556 = 0,11</p>	

6.2 Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

№з /п	Назва теми	Кількість годин	Бали
Змістовий модуль 1. Українська історіографія Давньої, Середньовічної, Ранньомовної історії України			
1	Українська історіографія	2	5
2	Історіографія давньої історії України, Київської Русі та Галицько-Волинської держави	3	5
3	Історіографія Литовсько-польської доби	5	5
4	Історіографія досліджень про Переяславську Раду 1654 р., Березневі статті 1654 р., Українську національну революцію середини XVII ст. та історичну думку XVII ст.	5	5
5	Гетьманська доба в історіографії	5	5
Змістовий модуль 2. Українська історіографія Нової історії України			

6		5	5
7	Дослідження українського XIX ст. в історичній літературі	5	5
8	Наукові школи та напрямки в українській історіографії	5	5
9	Утвердження української національної історіографії на рубежі XIX-XX ст.	5	5
Змістовий модуль 3. Українська історіографія Новітньої історії України			
10	Огляд розвитку української історіографії у 20-х роках XX – на початку XXI ст.	2	5
	<i>Усього</i>	42	50

Критерії оцінювання – кожна робота оцінюється у 5 балів.

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів
1	Глибина і повнота розкриття завдань	2 бали
2	Повнота використання рекомендованої літератури	1 бали
3	Обґрунтування висновків	0,5 бали
4	Грамотність, стиль викладу, оформлення роботи	1 бал
5	Обсяг виконаної роботи	0,5 бал

Самостійна робота студентів передбачає цілеспрямований пошук ефективних способів вивчення курсу, свідоме ставлення та послідовність в роботі, вміння використовувати наявну літературу і публікації у періодичних виданнях, планувати власну роботу.

Формами самостійної роботи можуть бути: аналіз джерел, опрацювання спеціальної літератури і написання рефератів. Аудиторна робота студентів визначається лекційними та семінарськими заняттями, груповими та індивідуальними консультаціями. Поряд з цими формами використовуються тестові завдання, письмові контрольні опитування, захист рефератів, іспит, міжсесійний контроль – оцінювання відповідей на семінарських заняттях.

Формами самостійної роботи студентів є підготовка та участь у 3 круглих столах.

Участь у кожному круглому столі оцінюється 10 балами.

I. «Дослідники історії козацтва в українській історіографії»

Микола Костомаров, Пантелеймон Куліш, Олександр Лазаревський, Володимир Антонович, Дмитро Яворницький, Михайло Грушевський, Олександр Оглоблин, Володимир Голобуцький, Ярослав Дашкевич, Іван Крип'якевич, Валерій Степанков, Валерій Смолій, Тарас Чухліб та інші.

II. *«Історики української діаспори в українській історіографії»*

Д.Антонович, О.Пріцак, В.Біднов, Д.Дорошенко, Б.Крупницький, Л.Винар, О.Оглоблин, Н.Полонська-Василенко, В.Кучабський, Д.Оляничин, М.Андрусак, М.Антонович, Л.Винар, О.Домбровський, І.Лисяк-Рудницький, Т.Мацьків, Я.Пеленський, А.Жуковський, З.Когут, О.Субтельний, Д.Штогрин, П.Магочій та інші.

III. *«Наукові напрямки та школи в українській історіографії»:*

1. *Народницький напрям в українській історіографії:* М.Максимович, М. Костомаров, В.Антонович, М.Грушевський.

2. *Школа істориків-документалістів В.Антоновича:* М.Дашкевич, М.Грушевський, І.Лінниченко, В.Лянськоронський, Д.Багалій, М.Довнар-Запольський, Н.Молчановський, О.Андріяшев, П.Голубовський, В.Данилевич та ін.

3. *Львівська наукова школа М. Грушевського:* О. Терлецький, М. Кордуба, С. Томашівський, О. Целевич, В. Герасимчук, С. Рудницький, І. Джиджора, І. Кревецький, І. Крип'якевич.

4. *Київська наукова школа М. Грушевського.* У 1924-х – 1930-х рр. до цієї школи належали Баранович, Гавриленко, Костащук, Кравцов, Нечипоренко, Ігнатієнко, Степанишина, Глушко, Смолинська, Глядківський, Шамрай, Павлик, Євфимовський, Савченко, Карачківський, Ткаченко, Денисенко, Шевченко, Юркевич та Катерина Грушевська.

5. *Державницька школа в українській історіографії.* В'ячеслав Липинський та Стефан Томашівський. У 1920-х - 1930-х рр. до цього напрямку належали історики В.Герасимчук, І.Джиджора, І.Кревецький, Д.Дорошенко, І.Крип'якевич, М.Кордуба, В.Кучабський, молоді дослідники М.Андрусак, В.Заїкин, Б.Крупницький, Д.Оляничин та ін.

6.3 Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Форма проведення модульного контролю: виконання письмового завдання, спрямованого на формування творчих здібностей, здатності до узагальнень та надання самостійних оцінок подіям та явищам. Максимальна кількість балів за кожну роботу дорівнює 25 балам.

6.4 Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- Методи усного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, усний іспит. Методи письмового контролю: модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, реферат.
- Комп'ютерного контролю: тестові програми.
- Методи самоконтролю: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- систематичність відвідування занять;
- своєчасність виконання навчальних і індивідуальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних і індивідуальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності;
- виконання тестових завдань.

6.5 Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю

Питання до іспиту

1. «Історія Русів» як нове явище української історіографії.
2. «Історія України – Руси» М.С. Грушевського як науковий синтез української історії на ґрунті позитивізму і національної ідеї.
3. Вивчення історії та статистики України у XVIII ст.
4. Відновлення діяльності історичних установ в УРСР та в діаспорі у повоєнний час.
5. Відображення в історіографії ролі Центральної Ради у відродженні української державності.
6. Відродження традицій національної історіографії в незалежній Україні (90-і рр. XX – початок XXI ст.).
7. Вплив творчості Т.Г. Шевченка на розвиток національної історіографії.
8. Вплив українського козацтва на розвиток історичних знань.
9. Вплив Української революції 1917 – 1920 рр. на розвиток історичної науки.
10. Державницький напрямок в українській історіографії.

11. Діяльність Тимчасової комісії для розбору давніх актів у другій половині XIX ст. в українській історіографії.
12. Діяльність історичних товариств у Харкові, Одесі, Чернігові у другій половині XIX ст. – на початку XX ст. в українській історіографії.
13. Діяльність Наукового товариства ім. Т. Шевченка у кінці XIX – XX ст. в українській історіографії.
14. Діяльність університетських осередків української історичної науки у другій половині XIX ст. – на початку XX ст. в українській історіографії.
15. Долучення українських істориків до надбань світової і національної історіографії.
16. Заснування Українського історичного товариства як відповідь на виклик радянської історіографії.
17. Західноукраїнська історична думка у другій половині XIX ст. – початку XX ст.
18. Збирання матеріалів побуту та громадського устрою України у XVIII ст.
19. Ідеї українського відродження і визрівання національних засад української історичної думки.
20. Ідеологічна переорієнтація істориків в умовах утвердження влади більшовиків.
21. Історики діаспори в обороні національних традицій української історіографії.
22. Історики про литовську колонізацію українських земель: утворення Литовсько-Руського князівства.
23. Історична наука в лещатах сталінського тоталітаризму (1930-ті – першій половині 1940-х рр.).
24. Історична наука в системі УНТ та УАН.
25. Історична наука в Україні на тлі хрущовської «лібералізації суспільства».
26. Історична наука про автохтонність слов'ян і норманську теорію.
27. Історична наука про голодомор в Україні у 1932– 1933 рр.
28. Історична наука про грецькі колонії Північного Причорномор'я.
29. Історична наука про державу Антів.
30. Історична наука про джерела та етапи формування українського етносу.
31. Історична наука про джерела та етапи формування східнослов'янських народностей.
32. Історична наука про кочові племена та їх державні об'єднання.
33. Історична наука про Переяславську Раду 1654 р. та Березневі статті 1654 р.
34. Історична наука про раннє заселення українських земель і Трипільську культуру.
35. Історична наука про Українську Державу гетьмана П.Скоропадського.
36. Історична наука про Українську національну революцію середини XVII ст.
37. Історична школа М.С. Грушевського у Львові. Наукова схема історії України.

38. Історіографічний огляд проблеми генези українського козацтва.
39. Історіографічні дослідження в сучасній українській історичній науці: проблематика і перспективи розвитку.
40. Історіографія як наукова та навчальна дисципліна.
41. Львівська та київська наукові школи М.С. Грушевського.
42. Методи історіографії: методи історіографічного аналізу, синтезу, системно-структурного і проблемного підходу, логічний, історико-хронологічний, історико-ситуаційний, порівняльний, ретроспективний, біографічний, методи типологізації, класифікації, періодизації, наукометрії.
43. Методологія історіографії. Принципи історизму, системності, об'єктивності, всебічності, наступності (спадкоємності).
44. Міфологізація української історії з нагоди 300-річчя «возз'єднання» України з Росією.
45. Народницький напрям в українській історіографії.
46. Нові явища в розвитку історичних знань в Україні першої половини XVIII ст.
47. Особливості повоєнного розвитку української історіографії.
48. Особливості розвитку історичних знань на західноукраїнських землях у XIX ст.
49. Оцінка постаті Івана Мазепи в історіографії.
50. Оцінка ролі Директорії у відновленні УНР в історичній науці.
51. Оцінки в українській історіографії польської колонізації українських земель та суспільно-політичних змін після Люблінської унії.
52. Перетворення історичної науки в ідеологічне знаряддя більшовизму і засіб утвердження режиму одноособової влади (1930-ті – першій половині 1940-х рр.).
53. Періодизація та джерела української історіографії.
54. Перші наукові розвідки з історії України у XVIII ст.
55. Понятійно–термінологічний апарат історіографії. Історіографічний процес. Історіографічна ситуація. Історіографічне джерело. Історіографічний факт.
56. Понятійно–термінологічний апарат історіографії. Напрямок. Течія. Наукова школа в історіографії. Типи історико – наукових досліджень.
57. Понятійно–термінологічний апарат історіографії. Соціальна історія науки. Інтелектуальна історія науки. Образ науки. Ідеал науковості. Стиль історичного мислення. Тип історика.
58. Поняття «українське національне відродження»: періодизація, соціальна база.
59. Початок антикварної і археографічної діяльності, перші спроби документалізації української історії.

60. Природа історіографії, її місце у процесі історичного пізнання. Визначення понять: історіографія, українська історіографія.
61. Радянізація української історіографії та формування її зарубіжних центрів.
62. Репресії сталінізму проти українських істориків та нищення наукових праць (1930-ті – першій половині 1940-х рр.).
63. Розвиток історичних знань у Галицько-Волинській державі.
64. Становлення і розвиток української історичної науки в середині та другій половині XIX ст.
65. Українознавчі осередки історичної науки в Західній Україні та в еміграції.
66. Українська історична думка в умовах агонії сталінізму.
67. Українська історична думка на тлі утвердження Речі Посполитої.
68. Українська історична наука в роки Другої світової війни.
69. Українська історіографія вивчення історії Галицько-Волинської держави.
70. Українська історіографія в контексті ідеологічної боротьби і тотальної русифікації суспільного життя (друга половина 1960-х – перша половина 1980-х рр.).
71. Українська історіографія в контексті просвітництва та раціоналізму.
72. Українська історіографія вивчення державно-політичного розвитку Київської Русі.
73. Українська історіографія історії Руху Опору в Україні під час Другої світової війни: основні проблеми і наукові концепції.
74. Українська історіографія на переломі: від тоталітарного монізму до плюралізму та гласності (друга половина 1980-х – початок 1990-х рр.).
75. Українська історіографія на тлі національно-державного відродження України на початку XX ст.
76. Українська Історіографія Новітньої історії України: основні проблеми і наукові концепції.
77. Українська історіографія про добу Першої світової війни: основні проблеми і наукові концепції.
78. Українська історіографія про добу Петра Дорошенка
79. Українська історіографія про добу Руїни.
80. Українська мемуаристика XVIII ст.: щоденники Миколи Ханенка, Якова Марковича, Петра Апостола.
81. Українське наукове товариство в Києві та його внесок в утвердження національної історіографії.
82. Утвердження української національної історіографії на рубежі XIX – XX ст.
83. Формування наукових основ української історичної думки другої половини XVIII – першої третини XIX ст.

84. Характеристика «Хроніки з літописців стародавніх» Феодосія Софоновича.
85. Характеристика автономістських та антиімперських мотивів історичної думки XVII ст.
86. Характеристика Київського Синописа.
87. Характеристика козацької історіографії: козацькі літописи С.Величка, Г.Граб'янки, Самовидця.
88. Характеристика основних центрів розвитку української історичної науки в сучасну добу.
89. Хмельниччина та оцінка постаті Богдана Хмельницького в працях істориків XVIII – XXI ст.
90. Школа істориків-документалістів В.Б. Антоновича.

6.6 Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100-90
Дуже добре Добре	82-89 75-81
Задовільно Достатньо	69-74 60-68
Незадовільно	0-59

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
А	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
В	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
С	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок

D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Навчально-методична картка дисципліни

Разом: 120 год., із них: лекції - 22 год., семінарські заняття - 20 год., модульний контроль - 6 год., самостійна робота - 42 год., семестровий контроль - 30 год.

Теми	T.1	T.2	T.3	T.4	T.5	T.6	T.7	T.8	T.9	T.10
Лекції (теми, бали)	Л.1 (2 б.)	Л.2 (1 б.)	Л.3 (1 б.)	Л.4 (1 б.)	Л.5 (1 б.)	Л.6 (1 б.)	Л.7 (1 б.)	Л.8 (1 б.)	Л.9 (1 б.)	Л.10 (1 б.)
Семінарські заняття (теми, бали)	С1. (11 б.)	С2. (11 б.)	С.3 (11 б.)	С.4 (11 б.)	С.5 (11 б.)	С.6 (11 б.)	С.7 (11 б.)	С.8 (11 б.)	С.9 (11 б.)	С10 (11 б.)
Самостійна робота	СР до Т 1 (5 б.)	СР до Т 2 (5 б.)	СР до Т 3 (5 б.)	СР до Т 4 (5 б.)	СР до Т 5 (5 б.)	СР до Т 6 (5 б.)	СР до Т 7 (5 б.)	СР до Т 8 (5 б.)	СР до Т 9 (5 б.)	СР до Т 10 (5 б.)
Поточний контроль (вид, бали)	МКР 1 (25 балів)					МКР 2 (25 балів)				МКР 3 (25 балів)
Семестровий контроль	екзамен (40 балів)									

Індивідуальна навчально-дослідна робота

Мета ІНДЗ: вироблення у студентів навичок самостійної роботи з історичними джерелами та історіографічною літературою для удосконалення знань, отриманих у процесі навчання.

Зміст ІНДЗ: поглиблене вивчення студентами окремих проблем історіографії історії України.

ІНДЗ: тематична презентація (створена за допомогою програми Microsoft Power Point).

Орієнтовна структура ІНДЗ:

Вступ. Обґрунтування актуальності теми. Огляд джерел та історіографії проблеми.

Основна змістовна частина.

Висновки.

Список використаних джерел і досліджень.

Критерії оцінювання ІНДЗ:

№ зп	Опис критерію	Максимальна кількість балів
1.	Ступінь розкриття теми	10
2.	Обґрунтованість висновків	10
3.	Якість оформлення роботи	10
Разом:		30 бали

Шкала оцінювання ІНДЗ:

Рівень виконання	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	25 - 30	Відмінно
Достатній	20 - 24	Добре
Середній	5 - 19	Задовільно
Низький	0 - 4	Незадовільно

Вимоги до оформлення презентації

1. Презентація має бути оформлена із дотриманням корпоративного стандарту загальноуніверситетського шаблону презентацій:

URL: <http://kubg.edu.ua/prouniversitet/vizytivka/korporatyvna-kultura-universytetu/2752-rekomendatsii-shchodo-vykorystannia-firmovoho-styliu-universytetu-brend-buk.html>

2. Титульна сторінка презентації (перший слайд) має бути оформлена, як у рефераті.

3. На другому слайді має бути розміщений план - зміст презентації.

4. На останньому слайді має бути зазначений список використаної літератури та джерела із обов'язковими назвами та посиланнями на сайти та сторінки, які Ви використали у презентації. Зазначена література має бути написана згідно вимог Національного стандарту України «ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання»

URL: <http://aphd.ua/pryklady-oformlennia-bibliohrafichnoho-opysu-vidpovidno-do-dstu-83022015/>

http://kubg.edu.ua/images/stories/podii/2017/06_21_posylannia/dstu_8302.pdf

5. Зміст презентація має мати не менше, ніж 16 слайдів, окрім зазначений вище трьох слайдів.
6. Підготовлена презентація із дотриманням всіх вище зазначених вимог оцінюється як ІНДЗ у 30 балів. Оцінка з ІНДЗ є обов'язковим балом, який враховується при підсумковому оцінюванні навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни «Українська історіографія».

Орієнтовна тематика для підготовки ІНДЗ:

Розкрити внесок 3 персоналій (із XVIII- XIX ст, XX ст., початку XXI ст.) із наведеного переліку, зробивши короткий конспект життя та наукової діяльності цих істориків та визначивши персональний внесок у становлення та розвиток української історіографії:

Григорій Кониський, родина Полетики: Андрій Павлович, Григорій та Іван Андрійовичі, Григорій Іванович, Василь Григорович; Степан Лукомський, Микола і Дмитро Бантиш-Каменські, Петро Симоновський, Андрій Чепа, Олександр Рігельман. Василь Рубан, Федір Туманський, Опанас Шафонський, Максим Берлинський, Денис Зубрицький, Іван Могильницький, Маркіян Шашкевич, Іван Вагилевич, Яків Головацький. Олександр Безбородько, Дмитро Трощинський, Василь Кочубей, Капністи, Василь Тарновський, Василь Ломиковський, Микола Гоголь, Іван Котляревський, Михайло Максимович, Ізмаїл Срезневський, Микола Костомаров, Пантелеймон Куліш, Микола Іванишев, Володимир Антонович, Михайло Драгоманов, Володимир Іконников, Олександр Лазаревський, Аполлон Скальковський, Олександра Єфименко, Михайло Грушевський, Іван Франко, Дмитро Дорошенко, Дмитро Антонович.

Учні Володимира Антоновича: Микола Дашкевич, Орест Левицький, Дмитро Багалій, Павло Голубовський, Никандр Молчановський, Василь Ляскоронський, Михайло та Олександр Грушевські, Митрофан Довнар-Запольський, Василь Данилевич, Іван Линниченко, Олександр Андріяшев, Іван Каманін.

В'ячеслав Липинський, Степан Томашівський, Василь Герасимчук, Іван Джиджора, Іван Кревецький, Іван Крип'якевич, Микола Кордуба, Борис Крупницький. Осип Терлецький,

Мирон Кордуба, Юліан Целевич, Степан Рудницький, Микола Чубатий, Іван Стешенко, Федір Вовк, Іван Раковський, Сергій Руденко, Левко Чикаленко, Микола Василенко, Борис Грінченко, Микола Міхновський, Дмитро Донцов, Дмитро Яворницький, Агатангел Кримський, Іван Огієнко, Сергій Єфремов, Олександр Оглоблин, Наталія Полонська-Василенко, Омелян Пріцак, Василь Біднов, Любомир Винар, Василь Кучабський, Дмитро Олянчин, Марко Антонович, Ян Пеленський, Андрій Жуковський, Роман Шпорлюк, Іван Лисяк-Рудницький, Омелян Пріцак, Зенон Когут, Орест Субтельний, Дмитро Штогрин, Павло Магочій, Ярослав Дашкевич, Володимир Голобуцький, Валерій Степанков, Валерій Смолій, Тарас Чухліб, Олексій Ясь, Ігор Гирич, Віталій Сарбей, Ірина Колесник, Іван Дзюба, Михайло Брайчевський, Олена Апанович, Віталій Щербак, Тарас Чухліб.

Просопографічний словник персоналій українських істориків

(зробити дуже лаконічний конспект життя та наукової діяльності істориків із зазначеного списку, навести найвагоміші наукові праці, коротко визначити персональний внесок у становлення та розвиток української історіографії)

Григорій Кониський, родина Полетики: Андрій Павлович, Григорій та Іван Андрійовичі, Григорій Іванович, Василь Григорович; Степан Лукомський, Микола і Дмитро Бантиш-Каменські, Петро Симоновський, Андрій Чепа, Олександр Рігельман. Василь Рубан, Федір Туманський, Опанас Шафонський, Максим Берлинський, Денис Зубрицький, Іван Могильницький, Маркіян Шашкевич, Іван Вагилевич, Яків Головацький. Олександр Безбородько, Дмитро Трощинський, Василь Кочубей, Капністи, Василь Тарновський, Василь Ломиковський, Микола Гоголь, Іван Котляревський, Михайло Максимович, Ізмаїл Срезневський, Микола Костомаров, Пантелеймон Куліш, Микола Іванишев, Володимир Антонович, Михайло Драгоманов, Володимир Іконников, Олександр Лазаревський, Аполлон Скальковський, Олександра Єфименко, Михайло Грушевський, Іван Франко, Дмитро Дорошенко, Дмитро Антонович.

Учні Володимира Антоновича: Микола Дашкевич, Орест Левицький, Дмитро Багалій, Павло Голубовський, Никандр Молчановський, Василь Ляскоронський, Михайло та Олександр Грушевські, Митрофан Довнар-Запольський, Василь Данилевич, Іван Линниченко, Олександр Андріяшев, Іван Каманін.

В'ячеслав Липинський, Степан Томашівський, Василь Герасимчук, Іван Джиджора, Іван Кревецький, Іван Крип'якевич, Микола Кордуба, Борис Крупницький. Осип Терлецький, Мирон Кордуба, Юліан Целевич, Степан Рудницький, Микола Чубатий, Іван Стешенко,

Федір Вовк, Іван Раковський, Сергій Руденко, Левко Чикаленко, Микола Василенко, Борис Грінченко, Микола Міхновський, Дмитро Донцов, Дмитро Яворницький, Агатангел Кримський, Іван Огієнко, Сергій Єфремов, Олександр Оглоблин, Наталія Полонська-Василенко, Омелян Пріцак, Василь Біднов, Любомир Винар, Василь Кучабський, Дмитро Олянчин, Марко Антонович, Ян Пеленський, Андрій Жуковський, Роман Шпорлюк, Іван Лисяк-Рудницький, Омелян Пріцак, Зенон Когут, Орест Субтельний, Дмитро Штогрин, Павло Магочій, Ярослав Дашкевич, Володимир Голобуцький, Валерій Степанков, Валерій Смолій, Тарас Чухліб, Олексій Ясь, Ігор Гирич, Віталій Сарбей, Ірина Колесник, Іван Дзюба, Михайло Брайчевський, Олена Апанович, Віталій Щербак, Тарас Чухліб.

Підготовлений просопографічний словник оцінюється у 60 балів.

8. Рекомендовані джерела

Основні:

1. *Історіографічний словник*: Навч. посіб. для студентів історичних факультетів університетів. Харків, 2004.
2. *Калакура Я.С.* Українська історіографія: Курс лекцій. К., 2004, 2012.
3. *Колесник І.І.* Українська історіографія XVIII – початку ХХ ст. К., 2000.
4. *Колесник І.І.* Українська історіографія: концептуальна історія: научне издание. 2013. 566 с.
5. *Марченко М.І.* Українська історіографія (з давніх часів до середини ХІХ ст.). К., 1959.
6. *Українська історіографія на зламі ХХ і ХХІ століть – здобутки і проблеми.* Львів, 2004.
7. *Дорошенко Д.І.* Огляд української історіографії. Державна школа: Історія. Політологія. Право. К.: Вид-во «Українознавство», 1996. 256 с.

Пам'ятки історичної думки

- Антонович В.Б.* Моя сповідь. К., 1995.
- Антонович В.Б.* Про козацькі часи на Україні. К., 1991.
- Аркас М.* Історія України-Русі. К., 1990.
- Багалій Д.* Автобіографія //Київська старовина, 1992. № 4, 5.
- Багалій Д.І.* Історія Слобідської України. Харків, 1990.
- Багалій Д.І.* Нарис історії України: Доба натурального господарства. К., 1994.
- Багалій Д.І.* Нариси української історіографії доби феодалізму і доби капіталізму //Архіви України, 1993. № 3,4.
- Бантыш-Каменский Д.Н.* История Малой России. К., 1991.

- Барг М.А.* Эпохи и идеи: Становление историзма. М., 1987.
- Блок М.* Апология истории или ремесло историка. М., 1986.
- Ващенко В.В.* Лекції з історії української історичної науки другої половини ХІХ – початку ХХ ст. (М.Костомаров, В.Антонович, М.Грушевський). Дніпропетровськ: ДДУ, 1998. 140с.
- Грушевський М.С.* Звичайна схема "руської" історії й справа раціонального укладу історії східного слов'янства // Пам'ятки України, 1991. № 3.
- Грушевський М.С.* Ілюстрована історія України. К., 1991.
- Грушевський М.* Історія та її соціально-виховуюче значення // На порозі нової України. К., 1991.
- Грушевський М.С.* Історія України-Русі. К., 1991-1998. ТТ. 1-Х.
- Грушевський М.С.* Очерк истории украинского народа. К., 1992.
- Дорошенко Д.* Нарис історії України. Мюнхен - Київ, 1991.
- Драгоманов М.П.* Вибране. К., 1991.
- Драгоманов М.П.* Пропавший час: українці під Москвою // Український історичний журнал, 1991. № 9.
- Ефименко А.Я.* История украинского народа. К., 1990.
- Історія Русів.* К., 1991.
- Карамзин Н.М.* История государства Российского. М., 1988.
- Ключевский В.О.* Сочинения в 9-ти томах. М., 1987.
- Коллингвуд Р.Дж.* Идея истории. Автобиография. М., 1980.
- Костомаров Н.И.* Исторические произведения. Автобиография. К., 1989.
- Костомаров Н.И.* Мазепа. М., 1992.
- Костомаров Н.И.* Мысли о федеративном начале в Древней Руси // Украинський історичний журнал, 1993. № 10, 11-12.
- Крип'якевич І.* Історія України. Львів, 1990.
- Крип'якевич І.П.* Богдан Хмельницький. К., 1991.
- Літопис Самовидця.* К., 1971.
- Липинський В.* Твори. Архів. Студії. К., Філадельфія, 1994.
- Лисяк-Рудницький І.* Історичні есе. В 2 т. Том І. /Пер. з англ. М. Бадік, У. Гавришків, Я. Грицака, А. Дешиці, Г. Киван, Е. Панкєвої. Київ: Основи, 1994. 554 с.
- Покровський М.Н.* Русская история с древнейших времен. М., 1933.
- Полонська-Василенко Н.* Історія України. ТТ.1-2. К., 1992.
- Ригельман О.І.* Літописна оповідь про Малу Росію та її народ і козаків узагалі. К., 1994.
- Соловьев С.М.* История России с древнейших времен. ТТ. 1-7. М., 1988.

Тойнби А.Дж. Постижение истории. М., 1991.

Февр Л. Бои за историю. М., 1991.

Яворницький Д.І. Історія запорозьких козаків. ТТ. 1-3. К., 1990.

Ясперс К. Смысл и назначение истории. М., 1991.

Додаткові:

Антонович М. 50-річчя Української Вільної Академії Наук //Український історик. 1995. № 1-4 (124-127). С. 73-81.

Бадзьо Ю. Знищення і русифікація української історії в советській Україні //Український історик, 1981. №1-4. С.83-87; 1982. № 1-2. С.54-64.

Баран О. Любомир Винар (3 нагоди 65-ліття) //Український історик, 1997. № 1-4. С. 11-32.

Білокінь С. Про становище історичної науки в Україні // Український історик, 1990.№ 14.

Білодід В.Д. Історіографія української етнотентальності: В.Б. Антонович: історіософські нариси / В.Д. Білодід; за ред. Н.П. Поліщук. К.: Вища школа, 2011. 335 с.

Бон Т. Историзм в России? О состоянии русской исторической науки в XIX веке // Отечественная история. 2000. № 4.

Брайчевський М. Вступ до історичної науки. К., 1995.

Верба І. Н.Д Полонська-Василенко: сторінки життєвого та творчого шляху //Український історичний журнал, 1993. № 7-8.

Верба І.В. О.П.Оглоблин //Український історичний журнал, 1995. № 5.6.

Винар Л. Силуети епох. Історична розвідка. Дрогобич, 1992.

Винар Л. Українське історичне товариство з перспективи 35 років (1965-1995) //Український історичний журнал, 2001. №1.

Винар Л. "Український історик": 40 років служіння науці. 1963-2003. Нью-Йорк -Острог, 2003.

Віднянський С. Заснування і діяльність Українського вільного університету - першої української високої школи за кордоном (1921-1945 рр.) //Український історичний журнал, 1993. № 11-12; 1994. №4-5

Водотика С.Г., Кондрашов В.Ф. О.Ю. Гермайзе //Український історичний журнал, 1992. №12.

Врублевський В. До створення Української Академії наук //Український історичний журнал, 1993. № 1.

Ганусенко І.М. Дмитро Іванович Яворницький. К., 1969.

- Гирич І.Б.* Організація М Грушевським археографічної роботи у львівський період його життя і діяльності (1894 - 1914) //Український історичний журнал, 1997.№ 1. С. 72-86.
- Головко В.* Історіографія кризи історичної науки. Український контекст. К., 2003.
- Грицак Я.* Нариси Історії України: Формування модерної української нації ХІХ-ХХ ст. К., 1997.
- Гурницький К.І. А.* Кримський як історик. К., 1971.
- Дядиченко В.А., Лось Ф.Є., Сарбей В.Г.* Розвиток історичної науки в Українській РСР. К., 1970.
- Єскельчик С.* Вячеслав Липинський //Історія України в особах. ХІХ-ХХ ст. К., 1995.С.267-273.
- Журба О.І.* Київська археографічна комісія. 1843-1921. К., 1993.
- Залізняк Л. Л. М.Ю.* Брайчевський і походження слов'янських народів /Михайло Брайчевський. Вчений і особистість. К., 2002. С.67-83
- Залізняк Л.Л.* Від склавинів до української нації. К., 2004. С.78-93.
- Залізняк Л.Л.* Давньоруська народність: імперський міф чи історична реальність //Пам'ять століть. 1996. №2. С.2-14
- Залізняк Л.Л.* Давньоруська народність: нова версія старого міфу //Етнічна історія народів Європи.- Київ, 2001. Вип.9. С.12-21.
- Залізняк Л.Л.* Де, як і коли виникла давньоруська народність //Пам'ять століть.1998. №6. С.2-15.
- Залізняк Л.Л.* Етногенез українців та їхніх сусідів з позицій сучасної етнології //Записки НаУКМА.Т.2.1997. С.52-60.
- Залізняк Л.Л.* Етногенез українців, білорусів, росіян // Пам'ять століть. 1997. №4. С.2-13.
- Залізняк Л.Л.* Київська Русь: праукраїнська держава чи "спільний стовбур" східних слов'ян // Український історик. Т. 35. Нью-Йорк - Київ, 1998.
- Залізняк Л.Л.* Нариси стародавньої історії України. К:Абрис, 1994.255 с.
- Залізняк Л.Л.* Новітні міфи в індоєвропеїстиці Східної Європи //Археологія, №4. 2002. С.88-98.
- Залізняк Л.Л.* Первісна історія України. К.,1999. 264 с.
- Залізняк Л.Л.* Походження українського народу // Матеріали до української етнології. Вип.1 (4). К., 1995. С.115-123.
- Залізняк Л.Л.* Походження українців в лещатах імперських міфів //Магістеріум. Вип. 20. Археологічні студії. К., 2005. С.94-100.

- Залізник Л.Л.* Походження українців: між концепцією "общеруської історії" та трипільською Аратою // Дзеркало тижня, №24.2006.
- Залізник Л.Л.* Проблема етногенези українців з позиції сучасної європейської етнології // Магістеріум. Археологічні студії. К., 2001. С.49-56;
- Залізник Л.Л.* Проблеми україногенези: від «застарілого» М.Грушевського до модерного В.Пироженка // Пам'ять століть, №3, 1999.
- Залізник Л.Л.* Проблеми україногенези: чи застаріло «застаріле» // Вісник Національної Академії Наук. №7, 1999.
- Залізник Л.Л.* Трипільля очима науковців і політиків // Археологія, 2004, №3. С.95-103.
- Залізник Л.Л.* Чи скресла крига давньоруської народності над Київською Руссю? // Магістеріум. вип. 11. Археологічні студії. К., 2003. С.82-94.
- Залізник Л.Л.* Ще раз про спадщину та спадкоємців княжого Києва // Дніпро, Ч. 7-8. 1998.
- Залізник Л.Л.* Якщо росіяни лехіти, то чи була давньоруська народність? // Наукові записки НаУКМА. К., 2000. Том.18.С.53-60.
- Заруба В.* Життя і смерть академіка Слабченка // Дзвін, 1992. №3,4.
- Заруба В.* Розгром і знищення київської школи істориків Михайла Грушевського // Український історик, 1991-1992. С 147-168.
- Зашикільняк Л.* Методологія історії від давнини до сучасності. Львів, 1999.
- Зашикільняк Л.* Сучасна світова історіографія: Посібник для студентів історичних спеціальностей університетів. Львів, 2007. 312 с.
- Искендеров А.А.* Историческая наука на пороге XXI в. // Вопросы истории, 1996. № 4.
- Касьянов Г.В.* Академік М.Г. Яворський: доля вченого // Український історичний журнал, 1990. № 8.
- Касьянов Г.В.* Ще не вмерла українська історіографія // Критика. 2002.
- Касьянов Г.В.* Сучасний стан української історіографії: Методологія та інституційні проекти. К.: Генеза, 2004. 107с.
- Касьянов Г.В., Georgiy Kasianov, Philipp Ther, Laboratory of Transnational History Ukraine and Recent Ukrainian Historiography. Institute of Ukrainian History, National Academy of Sciences of Ukraine. European University Institute, Florence, Italy, 2009. 318 p.*
- Киян О.І.* Життєвий та творчий шлях В.Б Антоновича // Український історичний журнал, 1991. № 2.
- Киян О.І.* Володимир Антонович: історик й організатор Київської історичної школи. К.: Інститут історії України НАН України, 2005. 491 с.
- Киян О.І.* Внесок журналу "Русский Архив" в історіографію України // Український історичний журнал, 1988. № 10. С. 68–76.

- Киян О.І.* Співробітництво М.І. Костомарова в історичних журналах пореформеної Росії //Український історичний журнал. 1990. № 4. С. 63–72.
- Киян О.І.* Кафедральне “вірую” Володимира Антоновича //Київська старовина, 1992. № 3. С. 65–69.
- Киян О.І.* Формування наукового світогляду і становлення Володимира Антоновича як історика України //Академія пам’яті професора Володимира Антоновича. К.: Видавництво КНУ ім. Т. Шевченка, 1994. С. 5–17.
- Киян О.І.* Олександр Яблонівський як дослідник історії України //Український історичний журнал, 1994. № 4. С. 61–74.
- Киян О.І.* Володимир Антонович і польсько-українська конфронтація в історіографії другої половини XIX століття //Третя академія пам’яті професора Володимира Антоновича. К.: Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України, 1996. С. 61–71.
- Киян О.І.* Генезис категорії Київська історична школа в історіографії //Історіографічні дослідження в Україні. Вип. 9. К., 1999. С. 154–165.
- Киян О.І.* М. Д. Іванішев як історик й організатор історичної науки //Український історичний журнал, 2002. № 2. С. 84–99.
- Киян О.І.* Українська історична проблематика в російській “фольк-хісторі” //Схід – Захід / Історико-культурологічний збірник. Вип. V. Харків: “ФріМайнд”, 2002. С. 172–186.
- Киян О.І.* Історія України в польській романтичній історіографії першої половини XIX століття //Центральна Україна – Польща в дослідженнях науковців та краєзнавців Кіровоградщини. Кіровоград: ПВЦ “Мавік”, 2004. С. 8-14.
- Киян О.І.* Концепція історії Росії Сергія Соловйова в інтерпретації Володимира Антоновича //Україна і Росія: Досвід історичних зв’язків та перспективи співробітництва: Збірник наукових праць (За ред. О. І. Кожухаря та В. О. Ветохіної). Кривий Ріг, 2004. С. 441-448.
- Киян О.І.* До біографії Михайла Грушевського: творчі контакти з Володимиром Антоновичем в Київському університеті 1887–1894 рр. //Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія: Історія. Тернопіль: Видавництво ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2005. Вип. 2. С. 80-85.
- Киян О.І.* Роль Михайла Максимовича в становленні Володимира Антоновича як історика України //Я син свого народу. Наукова спадщина Михайла Максимовича (до 200-річчя з дня народження вченого). Відповід. ред. проф. М. Карпатюк. К.: 2006. С. 236-245.
- Киян О.І.* Микола Костомаров і Володимир Антонович: єдність ідей та відмінність методології //Історичний журнал, 2006. № 1. С. 43-51. (У співавторстві з Ю.А.Пінчуком).

Киян О.І. Польський романтизм у контексті формування історичного світогляду Володимира Антоновича //Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Вип. 9. Рівне, 2006. С. 227-234.

Киян О.І. Нація і держава в історіософії Володимира Антоновича //Еліта і цивілізаційні процеси формування нації. Т. 2. К.: ТОВ УВПК “Ексоб”, 2006. С. 267–280.

Киян О.І. Ідейно-політичні та методологічні позиції Київської історичної школи Володимира Антоновича // Український історичний журнал, 2006. № 2. С. 159-174.

Киян О.І. Історіографічні студії Володимира Антоновича //Проблеми історії України XIX – поч. XX ст. Вип. XI. К.: Інститут історії України. 2006. С. 64-84.

Киян О.І. Історіософія Володимира Антоновича //Київська старовина, 2006. № 3. С. 61-75.

Киян О.І. До питання визначення категорії “наукова школа” в історіографії //Наукові записки КДПУ ім. В.Винниченка. Випуск 10. Серія: історичні науки. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2007. С. 100-105.

Киян О.І. Історична географія в науковій спадщині Володимира Антоновича //Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Вип. 11. Рівне, 2007. С. 296-307.

Киян О.І. Методологічні канони дослідження національної історії у творах Володимира Антоновича //Наукові записки КДПУ ім. В.Винниченка, 2008. Вип. 11. Серія: Історичні науки. – Кіровоград: РВВ КДПУ. 2008. С. 174-183.

Колесник М.П. Історичне товариство Нестора-літописця та його вклад у розвиток історичної науки в Україні //Український історичний журнал. 1995. № 5.

Колесник І.І. Historiography of History: Modern Instruments and Tendencies in Study //XX-th International Congress of History of Science. Book of abstracts Scientific Sections. Liege, 1997.

Колесник І.І. Дидактичний образ української історіографії (Нотатки на полях підручника) //Джерелознавчі та історіографічні проблеми історії України. Теорія та методи: Міжвуз. зб. наук. праць. Дніпропетровськ, 1995.

Колесник І.І. Историкографическая мысль в России: от Татищева до Карамзина. – Днепропетровск, 1993.

Колесник І.І. Историческая наука и историческое искусствознание в конце XX в.: Методологический аспект //Категоріальний апарат історичної науки: Харківський історіографічний збірник. Вип. 4. Харків, 2000.

Колесник І.І. Когда зародились историографические знания в России? Пути исследования проблемы //История СССР. 1989. № 4.

- Колесник І.І.* Курс української історіографії в вищій школі: Нова модель викладання //Дніпропетровський історико-археографічний зб. Вип. 1. Дніпропетровськ, 1997.
- Колесник І.І.* Методологія історії чи історія методології: Метафори історіографічного дискурсу //Український гуманітарний огляд. Вип. 5. К., 2001.
- Колесник І.І.* Развитие историографической мысли в России XVIII – первой половины XIX в. Днепропетровск, 1990.
- Колесник І.І.* Українська історіографія в контексті національного відродження в Україні: спроба періодизації //Історія і теорія історичної науки та освіти: Харківський історіографічний зб. Вип. 1. Харків, 1995.
- Колесник І.І.* Українська історіографія в полі інтелектуальної історії: Modern or Postmodern ? // Ейдос: Альманах теорії та історії історичної науки. Вип. 1. К., 2005.
- Колесник І.І.* Українська культура та історіографія: Історія ментальностей //Український історичний журнал. 2002. № 1.
- Колесник І.І.* Федір Шевченко: Інтелектуальна генеалогія українського радянського історика // УІЖ. 2005. № 5.
- Колесник І.І.* Философия и культурология: пути обновления историографии //Россия в XX веке: судьбы исторической науки. М.,1996.
- Колесник І.І.* «Державницька школа» в російській історіографії: Час переоцінки //States. Societies. Cultures: East and West: Essays in Honor of Jaroslaw Pelenski. New York, 2004.
- Колесник І.І.* История русской историографии XVIII – первой половины XIX в. Днепропетровск, 1987.
- Колесник Ірина.* Культурно-інтелектуальна історія як дзеркало "нової наукової революції" // Ейдос. Інститут історії України, 2005. №1. с.36-45
- Колесник Ірина.* Стиль історіографічного мислення як когнітивна свідомість // Ейдос. Інститут історії України, 2006. №2. с.41-67
- Колесник Ірина.* «Український гранд-нарратив. Ретроспективи і перспективи» 2 // Ейдос. Альманах теорії та історії історичної науки. - К.: Ін-т історії України НАН України, 2009. №4. с.584-597
- Колесник Ірина.* Мережева модель науки (новий проект української історіографії?) // Ейдос. Альманах теорії та історії історичної науки. К.: Ін-т історії України НАН України, 2009. №4. с.54-88
- Колесник І.І.* Українська історіографія: концептуальна історія: наукове видання. 2013. 566 с.
- Комаренко М.В.* Установи історичної науки в Українській РСР. К., 1973.

Копиленко О., Копиленко М. Пантелеймон Куліш: "Я піонер з сокирою важкою"//Віче. 1994. №7.

Короткий В., Біленький С. Михайло Максимович та освітні практики у Правобережній Україні в першій половині XIX століття. К., 1999.

Кравченко В.В. Д.И. Багалей: научная и общественно-политическая деятельность. Харьков, 1990.

Кравченко В.В. Нариси з української історіографії епохи національного відродження (друга половина XVIII - середина XIX ст.). Харків, 1996.

Кравченко В.В. Поема вольного народу. "Історія русів" та її місце в українській історіографії. Харків, 1996.

Марков П.Г. Общественно-политические и исторические взгляды М.А.Максимовича. К., 1986.

Марков П.Г. Жизнь и труды М. А. Максимовича. К., 1997.

Масненко В. Історична думка та націотворення в Україні (кінець XIX - перша третина XX ст.). Київ - Черкаси, 2001.

Нахлік І.О. Пантелеймон Куліш. К., 1989.

Опопрієнко В.І., Щербань Т.О. Доля національної науки в Україні (кінець XIX ст. - 30-і роки XX ст.) //Український історичний журнал, 1993. № 4 - 6.

Організація українських націоналістів і Українська повстанська армія: Історичні нариси / НАН України; Інститут історії України /С.В. Кульчицький (відп.ред.). К.: Наук. думка, 2005. 495 с.

Пеленський Я. Вячеслав Липинський - засновник державницької школи в українській історіографії //Український історичний журнал, 1992. № 2.

Пінчук Ю.А. До оцінки наукової й громадської діяльності М.І. Костомарова //Український історичний журнал, 1992. № 3.

Пінчук Ю.А. Заборонена стаття М. І. Костомарова //Український історичний журнал, 1990.№7.

Пинчук Ю.А. Исторические взгляды Н.И.Костомарова. К., 1984.

Пінчук Ю.А. Питання національного самоусвідомлення у студії М.Костомарова «Гетманство Бруховецького» //Український історичний журнал. Київ, "Дієз-продукт", 2010. №1.

Пінчук Юрій. Аналіз студії М.Костомарова «Гетьманство Самойловича» в аспекті впливу на розвиток національного самоусвідомлення» //Історіографічні дослідження в Україні. Київ: Інститут історії України НАН України, 2008. №19.

Пінчук Ю.А. До 190-річчя від дня народження М.І.Костомарова //Відображення елементів української національної ідеї в науковій творчості М.І.Костомарова //Український історичний журнал. Київ, "Дієз-продукт", 2007.

Пінчук Юрій. Київський період творчості М. І. Костомарова: до проблеми самосвідомості історика // Ейдос. Інститут історії України, 2006. №2.

Пінчук Ю.А. Постать Богдана Хмельницького в публіцистиці М. Костомарова //Український історичний журнал. К.: «Наукова думка», 1994. №5.

Пінчук Ю.А. Слобожанщина - місце народження і становлення М.І.Костомарова як історика //Історико-географічні дослідження в Україні. Київ: Інститут історії України НАН України, 1994. №3.

Пінчук Ю.А. М.І.Костомаров у Києві (1844-1847 рр.) //Український історичний журнал. - Київ, "Наукова думка", 1992. №5.

Пінчук Ю.А., Гриневич Л.В. Про оцінку М.С.Грушевським науково-публіцистичних і полемічних праць М.І.Костомарова //Український історичний журнал. Київ, "Наукова думка", 1992. № 4.

Пінчук Ю.А. До оцінки наукової й громадської діяльності М.І.Костомарова //Український історичний журнал. Київ, "Наукова думка", 1992. №3.

Пінчук Ю.А. Заборонена стаття М.І.Костомарова // Український історичний журнал. Київ, "Наукова думка", 1990. №7.

Пінчук Ю.А. М.І.Костомаров та його твір “Мазепінці” //Український історичний журнал. Київ, "Наукова думка", 1990. №8.

Пінчук Ю.А. Історик - антикварій Костомаров //Український історичний журнал. Київ, "Наукова думка", 1988. №6.

Пінчук Ю. Вибрані студії з костомаровознавства /Ред. колегія: П. Сохань (голова), Д. Бурім, І. Гирич, Я. Калакура, О. Маврін, В. Наулко. НАН України. Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. К.: Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, 2012. 608 с.

Пінчук Ю.А. Микола Іванович Костомаров, 1817-1885. К.: Наук. думка, 1992. 232 с.

Пінчук Ю.А. Мемуари про Миколу Костомарова графині Катерини Юнге, Надії Білозерської, Аліни Костомарової: Історіографічні нариси з додатком спогадів Олександри Куліш, Віри Мордовцевої та статті Ольги Багалій. К.: Вища шк., 2005. 142 с.

Пінчук Ю.А. Історичні студії Миколи Костомарова як фактор формування самоусвідомлення української нації /НАН України. Інститут історії України. К.: Інститут історії України, 2009. 306 с.

- Пиріг Р.Я.* Грушевський між історією і політикою (1924-1934 рр.) //Український історичний журнал, 1991. № 4, 5, 7, 8, 9, 11
- Полонська-Василенко Н.* Українська Академія. Нарис історії. К., 1993.
- Потульницький В.А.* Наукова діяльність М.С.Грушевського в еміграції (1919-1924) //Український історичний журнал, 1992. №2.
- Потульницький В.А.* Україна і всесвітня історія: Історіософія світової та української історії XIX - XX століть. К., 2002.
- Пріцак О.* Історіософія та історіографія Михайла Грушевського. Київ - Кембрідж, 1991.
- Ричка В.М., Смолій В.А.* В.Б.Антонович як історик українського козацтва //Український історичний журнал, 1990. № 9.
- Рубльов О.С.* Михайло Грушевський перший рік у Радянській Україні //Український історичний журнал, 1996. № 5,6.
- Санцевич А.В.* До питання про концепцію історії України М.І. Яворського //Український історичний журнал, 1993. №10.
- Сарбей В.Г.* Праця Я. Маркевича «Записки о Малороссии, её жителях и произведениях» //Український історичний журнал, 1999. № 1.
- Сарбей В.Г.* Харківське історико-філологічне товариство та його вклад в історіографію України (До 100-річчя заснування і початку діяльності) //Український історичний журнал, 1977. № 12.
- Сас П.* Історик українського козацтва О.Рігельман //Український історичний журнал, 1991. №5.
- Ситник О.М.* Василь Григорович Ляскоронський //Український історичний журнал, 1990. № 2.
- Скоблик В.П.* Історія Русі-України XI-XVIII ст. у контексті міжцивілізаційних відносин (особливості тойнбіанської інтерпретації) //Український історичний журнал. 1998. №5.
- Смолій В.А., Ричка В.М.* Вячеслав Липинський та його праця "Україна на переломі: 1657-1659" //Український історичний журнал, 1992. № 2.
- Солдатенко В.Ф.* Стан історіографічної розробки та актуальні проблеми дослідження історії Української революції //Український історичний журнал, 1999. №1.
- Стельмах С.* Історична думка в Україні XIX - початку XX століття. К., 1997.
- Стельмах С.П.* Історична наука в Україні епохи класичного історизму (XIX - початок XX ст.). К., 2005.
- Субтельний О.* Україна. Історія. К., 1992

- Таран Л.В.* Провідні тенденції світової історіографії" у ХХ ст. та проблеми кризи сучасної української історичної науки // Український історичний журнал. 1998. №5; 1999. № 1.
- Таран Л.В.* Французька, російська і українська історіографія (70-і рр.. ХІХ – поч.. ХХІ ст.). Ніжин, 2009. 247 с.
- Ульянівський В., Крижанівський О., Плохій С.* Історія церкви та релігійної думки в Україні. У 3-х томах. К., 1994.
- Українська історіографія на зламі ХХ і ХХІ століть – здобутки і проблеми.* Львів, 2004.
- Федченко П. М.* Михайло Драгоманов. Життя і творчість. К., 1991.
- Шмельов В.* Доля академіка //Київська старовина, 1992. № 2. (Слабчепко М.)
- Яковенко Н.М.* Нарис історії України з найдавніших часів до кінця ХVІІІ століття. Київ: Генеза, 1997. 380 с.
- Яковенко Н.* До питання про методологію вивчення історії України //Генеза, 1996.№1 (4). С. 118-121.
- Яковенко Н.М.* Вступ до історії. Київ: Критика, 2007. 376 с.
- Ясь О.В.* Історик і стиль. Визначні постаті українського історіописання у світлі культурних епох (початок ХІХ – 80-ті роки ХХ ст.): Монографія: У 2 ч. /за ред. В. А. Смолія. Київ, 2014. Ч. 1. 587 с. URL: <https://www.academia.edu/21615791/>
- Ясь О.В.* Історик і стиль. Визначні постаті українського історіописання у світлі культурних епох (початок ХІХ - 80-ті роки ХХ ст.): Монографія: У 2 ч. / за ред. В. А. Смолія. Київ, 2014. Ч. 2. 650 с. URL: <https://www.academia.edu/21616031/>
- Ясь О.В.* Історіографія, як термін // Енциклопедія історії України: у 10 т. /редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін.; Інститут історії України НАН України. К.: Наук. думка, 2005. Т. 3: Е - Й. С. 584-591.

9.Додаткові ресурси:

- Інститут історії України НАН України. Історіографічні дослідження в Україні. URL: <http://www.history.org.ua/indexold.php?urlcrnt=JournALL/select.php&seriaName=historiograf/>*
- Інститут історії України НАН України. Енциклопедія історії України (ЕІУ) (2003–2013) URL: <http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?C21COM=F&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU>*
- Ейдос : альманах теорії та історії історичної науки / Нац. акад. наук України, Ін-т історії України. URL: <http://resource.history.org.ua/ejournal/EJ0000006>*
- Український історичний журнал / Національна академія наук України, Інститут історії України. URL: <http://resource.history.org.ua/ejournal/EJ0000002>*

Енциклопедія української діаспори = Encyclopedia of the Ukrainian Diaspora. 1999.

URL: <http://eudusa.org/>; <http://resource.history.org.ua/item/0012629>

Енциклопедія Наукового товариства імені Шевченка. 2015.

URL: <http://encyclopedia.com.ua>; <http://resource.history.org.ua/item/0012631>

Енциклопедія сучасної України (ЕСУ). 2014. URL: <http://esu.com.ua>

Internet Encyclopedia of Ukraine = Енциклопедія України в Інтернеті. 2001.

URL: <http://encyclopediaofukraine.com>

<http://resource.history.org.ua/item/0012627>

Літописи, хроніки, описи, спогади, емуари: URL: <http://litopys.org.ua/links/inlitop.htm>

Історія України IX-XVIII ст. Першоджерела та інтерпретації: URL: <http://izbornyk.org.ua/>

Історія: URL: <http://litopys.org.ua/links/inistor.htm>